

VALTION METSIEN OJITUSTOIMINTA JA SOIDEN SUOJELUN TILANNE

Draining of state-owned forests and the present situation in peatland conservation

Nykyisten metsähallinnon alaisten valtionmaiden soiden kokonaispinta-ala on n. 3 250 000 ha. Sen lisäksi on ns. kangasmaiden soistumia n. 600 000 ha. Näistä on tähän mennessä ojitettu n. 600 000 ha varsinaisia soita ja n. 130 000 ha soistumia, eli yhteensä n. 730 000 ha. Lisäksi on metsähallinnon ojitamista maista mennyt asutukseen n. 100 000 ha, joten koko metsähallinnon ojitusmäärä on ollut yhteensä n. 830 000 ha vuosi 1971 mukaan lukien.

Ojittamatta olevista soista on laskettu olevan ojituskelpoisia, sekä luontaisesti että tehotöimenpitein, kaikkiaan n. 750 000 ha. (Jakaantuma piirikunnittain: Perä-Pohjola n. 300 000 ha, Pohjanmaa n. 350 000 ha ja Etelä-Suomi n. 100 000 ha.) Kun soiden kokonaispinta-alasta 3 250 000 ha vähennetään jo ojitetut 600 000 ha ja ojituskelpoiset 750 000 ha jää ojituksen ulkopuolelle kaikkiaan n. 1 900 000 ha, josta Perä-Pohjolan piirikunnassa n. 1 450 000 ha, Pohjanmaan piirikunnassa n. 400 000 ha ja Etelä-Suomen piirikunnassa n. 50 000 ha.

Vuotuinen ojitusvauhti on ollut suurimmillaan 1960-luvun loppupuoliskolla. Huippuvuosi oli 1967, jolloin ojitettiin n. 67 000 ha. Nyt se

on jo laskenut niin, että tänä vuonna ojitettiin n. 45 000 ha. Suunta on edelleen laskeva. Metsähallituksen 1973–1977 KTS:n mukaan ojitusmäärä tasaisesti pieneni vuoteen 1977 mennessä 37 000 hehtaariin. Tällä vauhdilla edeten valtion maiden uudisojitus tulee loppuun suoritetuksi n. 20 vuoden kuluessa.

Ohjeet siitä minkälaisia soita kuivataan sisältyvät ns. toimenpiderajakiertokirjeeseen, joista viimeisin versio on vuodelta 1964. Sen mukaan – Metsäojituskelpoisiksi katsotaan ensi kädessä suot, joiden luontainen metsäojitusboniteetti on vähintään 3, kuitenkin seuraavin varauksin:

1. Soiden ojituskelpoisuutta arvoeltaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, onko kuivattavalla alalla ennestään riittävän tiheä, elpymiskelpoinen taimisto tai kookkaampi puusto, voidaanko taimiston täydennys saada luonnonsiemennyksestä tai minkä verran täydennysviljely vaatii kustannuksia.

2. Jos suolla esiintyy rimpiä, suon boniteettilukua on pienennettävä 1–2 boniteetilla rimpien määrästä riippuen.

3. Ojituskohteen yhtenäisyyden saavuttamiseksi voidaan kuivatussuunnitelmaan liittää myös 2. metsäojitusboniteetin rämeitä, esim. rahkat-

program, and since the resources of the official nature conservation or the voluntary Peatland Conservation Commission do not cover field experiments essential to a peatland conservation program, forest improvement organization should be authorized to perform field experiments and initiate suggestions that take into consideration the needs for the multiple use of peatland.

The need to satisfy the mutual interests of the various groups concerned leads to the following practical proposals:

1. The definition of the acreages in each province needed for the peatland conservation program in southern Finland should be immediately carried out according to peatland types.

2. Unique and indispensable peatlands should be sought out without delay.

3. Legislative reforms that would authorize and oblige the forest improvement organization to perform field experiments and initiate suggestions taking into consideration the needs for the multiple use of peatland should be enforced.

4. The purchase of the most important objects of protection by the government should be speeded up. Expropriation must be resorted to if voluntary devices fail. A 5-year purchasing program should be developed.

5. A system guaranteeing the land-owner compensation for the restrictive use of peatlands and forests converted into public recreation areas is required without delay.

VALTION METSIEN SUOT

	Perä-Pohjolan pk.	Pohjanmaan pk.	Etelä-Suomen pk.	Yhteensä
		hehtaaria		
Soita kaikkiaan	1 900 000	950 000	400 000	3 250 000
Ojitettu (1971 ml.)	150 000	200 000	250 000	600 000
Ojituskelpoisia	300 000	350 000	100 000	750 000
Jää ojittamatta	1 450 000	400 000	50 000	1 900 000

tomia tupasvillarämeitä, samoin kuin avosoita-kin, mutta tällöin on tarkoin harkittava toisaalta lannoituksen ja metsittämisen aiheuttamat kustannukset ja toisaalta kuivatustyön yhtenäisyydestä aiheutuva kustannusten säästö ja saavutettavissa oleva tuoton lisäys.

— Ilmastovyöhykkeellä V ojitetaan etupäässä soistuneita kivennäismaita, joilla metsä on jo käsitelty uudistushakkuilla ja joilla tyydyttävä taimettuminen kohtuullisessa ajassa ilman kuivatusta ei ole mahdollista tai joilla on jo selvästi elpymiskykyinen taimisto. Samoin perustein ja erikoista harkintaa käyttäen voidaan tämän ilmastovyöhykkeen IV vyöhykettä vasten olevalla 50–100 km:n levyisellä raja-alueella, sen luontosuhteiltaan suotuisimmissa kohteissa ojittaa myöskin varsinaisia soita, joihin nähden noudatetaan ilmastovyöhykkeen IV metsäojitusboniteettilukuja.

Kokeilujen suorittamiseksi on edellä mainituista rajoituksista tehty vähäisiä poikkeuksia mm. joittenkin avosoiden kohdalla.

SOIDEN SUOJELU VALTIONMAILLA

Kuten edellä todettiin jää valtionmetsien soista ojituksen ulkopuolelle kaikkiaan n. 1 900 000 hehtaaria. Alkuperäistä suoluontoa säästyy siis valtionmailla varsin runsaasti. Kun kuitenkin ojitustoiminta on pääasiassa etsinyt ja etsii kohteensa parhaimmista soista niin on pelättävissä, että säästyvien soiden valikoima jää liian suppeaksi ja vain huonoimpia soita käsittäväksi. Siksi on ollutkin paikallaan ryhtyä rauhoittamaan ojitukselta sellaisiakin soita, joissa kannattavan kuivatuksen edellytykset olisivat olemassa. Rauhoituksen piiriin saadaan tällöin edustava näyte koko suoluonnostamme

Kuva 1. Sodankylän meheviä hilloja. Vertailun vuoksi on kuvassa 20 pennin raha. Valok. U. Häyrinen.

Figure 1. Juicy cloudberrries in Sodankylä. A 20-penny coin for comparison. Photograph by U. Häyrinen.

SOIDEN SÄILYTYSSUUNNITELMA

Piirikunta	I ¹⁾	II	III hehtaaria	Yhteensä	Rauhoit.
Perä-Pohjola	529 000	183 000	101 000	813 000	198 000
Pohjanmaa	26 000	59 000	40 000	125 000	62 000
Etelä-Suomi	100	8 700	7 200	16 000	25 000
Yhteensä	555 100	250 700	148 200	954 000	285 000

¹⁾I = Alueet, joissa on ainesta luonnon- ja kansallispuistoiksi

II = Aarnialueiksi tai puistometsiksi (luonnonhoitometsiksi)

III = Rauhoitettava ojitukselta ja vaotukselta

laidasta laitaa — rehevimmistä karuimpiin soihin. Ojittamatta jäävien soiden pinta-alaan sisältyvät aikaisemmin perustettujen luonnon- ja kansallispuistojen suot sekä metsähallituksen päätöksillä rauhoitettujen aarnialueiden ja luonnonhoitometsien — aikaisemmin nimeltään puistometsiä — suot.

Suoseuran ja Suomen Luonnonsuojeluyhdistyksen asettaman soidensuojelutoimikunnan esittämän soidensuojelusuunnitelman perusteella on tähän mennessä rauhoitettu pääasiassa suunnitelmaan kuuluvina alueina kaikkiaan n. 285 000 hehtaaria. Tästä määrästä on Perä-Pohjolan piirikunnassa n. 198 000 ha, Pohjanmaan piirikunnassa n. 62 000 ha ja Etelä-Suomen piirikunnassa n. 25 000 ha.

Etelä-Suomen piirikunnassa on rauhoitustyö saatettu päätökseen. Metsätalouden tarkastusten yhteydessä saattaa joitakin pieniä soita vieläkin löytyä rauhoitettavaksi. Voi olla, että myös metsähallituksen maanostotoiminnassa saadaan joitakin rauhoituskelpoisia soita valtion omistukseen.

Pohjanmaan piirikunnassa työ on myös jo loppusuoralla. Vaalan (ja siihen liitetyn ent. Kestilän) hoitoalueen n. 14 000 ha:n runsaasti nevoja käsittävät esitykset ovat vielä selvittämättä. Nekin valmistunevat jo tammikuussa. Kuhmon hoitoalue on niinkään vielä kesken.

Esitykset liittyvät osin metsäpeurojen suojelualueen päätöksiin, jotka toivottavasti pian saavat ratkaisunsa.

Perä-Pohjolan piirikunnassa on rauhoitustyö metsätaloudentarkastuksiin liittyen tehty Kittilän, Raudanjoen ja Kemin hoitoalueissa. Työn alla ovat Ylikemin, Meltauksen, Sodankylän ja Rovaniemen hoitoalueet. Vuonna 1972 otetaan työn alle loput eli Utsjoen, Inarin, Luiron ja Länsi-Lapin hoitoalueiden rauhoitusesitykset. Perä-Pohjolan suoraohoitukset saataneen metsähallituksen osalta päätökseen vuoden 1972 kuluessa. Säilytysuunnitelmaan sisältyvä Lemmenjoen kansallispuiston laajennus on jo toteutettu. Sen sijaan Itä-Lapin suuri kansallispuistohanke ja Kaitilaiskairan luonnonpuistoesitys odottavat vielä ratkaisuaan. Alueilla ei ojitustoimintaa kuitenkaan suoriteta, joten niihin liittyvät suoalueet säilyvät luonnontilaisina kunnes lakisääteinen rauhoitus toteutetaan.

Soidensuojelun piiriin on ilmeisesti luettava myös ns. marjasoiden — lähinnä hillasoiden — rauhoittaminen ojitukselta. Tällaisia soita on luetteloitu n. 200 000 hehtaaria. Osa näistä soista sisältyy edellämainittuihin rauhoitusalueisiin. Paikallisten asukkaiden etujen suojaamiseksi ei näistä soista anneta sijaintitietoja julkisuuteen.